

## TASAVVUFİ HAYAT

Hicri ikinci asırdan itibaren dinî hayatta bir zayıflama gözökmeye başladı. Yeni fetihler ve İslam'a yeni girenlerle İslamiyet geniş alanlara yayıldı. Bu durum çeşitli sıkıntıları da beraberinde getirdi. Dine yeni girenlere, onu hakkıyla anlatmak ve yaşatmak için âlimler ve salihler büyük çaba harcadılar.

Akaid âlimleri, itikad konularına, fakihler ibadet konularına, muhaddisler hadisleri tespite, müfessirler Kur'an'ın tefsirine, dil âlimleri Arapçaya yönelip İslam'ın temel ilimlerini ihya etmeye ve insanlara ulaştırmaya çalıştılar ve Allah'ın izniyle bunda muvaffak da oldular. Arif, salih, veli, sufi ismiyle anılan Allah dostları ise dinin edep, ahlak, kalp temizliği ve ilahi aşk yönüne yöneldiler; himmet ve gayretlerini bu alanda sarfettiler. Bu arada, insanların fitratlarına uygun terbiye metodları, ıslah usulleri geliştirdiler. Bu işte, Kur'an-ı Kerim ve Sünnet esaslarına dayandılar. Sahabe-i Kiram'ın uygulamalarını ve onları takip eden salihleri örnek aldılar. Dinin terbiyesini bizzat nefislerinde yaşayarak tattılar ve insanlara gösterdiler. İnsanların gönlüne hitap ettiler. Sohbet, muhabbet, vaaz, nasihat, tövbe, aşk, güzel ahlak, incelik, sadelik, cömertlik gibi güzelliklerle gönülleri fethettiler.

İşte bu maneviyat önderleri, hicri beşinci asırdan itibaren İslam âleminde görölen terbiye ocaklarını ve tasavvuf okullarını kurdular. Bu terbiye ocakları dini ihyâ hizmetini yürütmüş ve hâlen yürütmektedir.

Zâhirî ilimler nasıl konuşma, duyma ve yazı yoluyla bir nesilden diğere aktarılıyorsa; hâl, maneviyat ve kalp ilmi denilen ihlas, feyiz, sevgi, ilahi aşk, gözyaşı, edep ve güzel ahlaklar da, kalpten kalbe, gönülden gönüle aktarılarak ve bizzat yaşanarak günümüze kadar getirilmiştir. Kıyamete kadar da böyle gidecektir. Çünkü Kur'an, Sünnet ve dinimize ait ilimler ilahi koruma altındadır. Allah Teâlâ, rahmetiyle, her devirde bu dinin hem zahirî ilimlerini, hem de manevi ilimlerini öğrenecek, anlayacak ve başkalarına aktaracak kimseler yaratmıştır. Maneviyat ve ahlak ilmini kâmil mürşidler taşımakta ve nasibi olanlara ulaştırmaktadır. Bu nimet, Hz. Peygamber Efendimizin (s.a.v) âlemlere rahmet olma mucizesinin bir devamıdır.

Üzerlerinde ilahî aşk ve güzel insanlık mucizesi gerçekleştirilen büyüt zatlar, tarihin her devrinde insanlığın yüz akı olmuşlardır. Yönünü ve sevgiyi kaybeden kitleler, onlarla yön bulmuş, huzuru yakalamış, kendini tanımış, gerçek insanlık ve edeple tanışmıştır.

Seyyid Abdulkadir Geylanî, Yunus Emre, Mevlana Celeleddin Rûmî, Şah-ı Nakşibend, İmam Rabbani, Mevlana Halid, Ahmed Rufâî ve diğer büyük zatlar (Allah hepsinin derecesini âli etsin ve kudsiyetini artırsın) bütün insanlığa ilahi aşkı yaşayarak göstermişler, nicelerini bu saadetle tanıştırmışlardır.

Bu büyük zatların başında bulunduğu terbiye ocakları, padişaktan köydeki insana kadar cemiyetin her kesimine terbiye vermiş, halkın arasındaki fitneleri temizlemiş, aile içindeki sıkıntılara varana kadar her türlü problemi en kolay yoldan çözmüş, birlik ve dirliğin öncülüğünü yapmıştır.

Anadolu'nun kapısı bu müşidlerin ve dervişlerin gayretleriyle açılmıştır. Ahmet Yesevi hazretlerinin gönderdiği halifeler ve dervişler daha Osmanlı kurulmadan evvel Bosna'ya kadar giderek İslam'ı anlatmışlar ve o beldelerin İslamlaşması için zemin hazırlamışlardır. Şeyh Edebali Hazretleri, Ertuğrul Gazi ve Osman Gazi'ye dua ve himmetleriyle destek olmuş Osmanlı'nın temellerinde büyük rolleri olmuştur. Birçok Osmanlı padişahı bir müşide bağlanmış ve onların duasını almıştır. Padişahlar dünyanın sultanları ise müşidler de gönüllerin sultanlarıdır.

Hak yolunun rehberi olan Allah dostları, bütün insanlığa rahmet olurken, tasavvufu kötü emellerine alet etmek isteyen ehliyetsiz ve kötü niyetli insanlar da çıkmıştır. Bunlara dikkat etmelidir. Bu yol, Yüce Allah'ın yoludur. Bu yolun ölçüsü, esası, usulü, edebi, ameli kıyamete kadar değişmez. Yol açıktır; usul bellidir, edep ve ahlak gizli değildir. Hâl ve gidişatı Kur'an ve Sünnet'e uymayan kimseyi terk etmelidir. Tehlikeden kurtulmanın en kolay yolu budur.

Ârifler edeb ve takva yolunda nasıl rehberlik yapılacağını herkese göstermişlerdir. Onları takip etmeyen kimse, yanılır, zarar eder, zarar verir.

Mânevî Silsile, bu yolun emniyetidir. Büyük zatlar bu silsile ile ilahi aşkı, feyzi, ilmi, edebi, ahlakı ve emaneti birbirlerinden alarak yaşamış ve kendilerinden sonrakilere aktarmışlardır. Onları takip edenler, tehlikeden emin olur. Kendi başına kalan kimse, tehlike ve bidattan kurtulamaz.<sup>1</sup>

---

<sup>1</sup> S. Muhammed Saki Haşimi, Arifler Yolunun Edepleri, Semerkand Yayınları, s:21

## Bu Devirde Tasavvuf

Bir şey asırlardır insanlığın gündeminde kalabilmişse, onun insan fitratı ve toplum hayatıyla ciddi bir irtibatı mevcut demektir. Ortaya çıktığı günden itibaren gönüllerden ve gündemden hiç düşmeyen kavramların birisidir tasavvuf. Onu birileri tenkid ederek, diğerleri de tatbik ederek hep gündemde tuttular.

Tasavvufu dışarıdan tenkid edenler, onu insanın dünya ile ilişkilerini koparan bir miskinlik ve tembellik merkezi olarak görürken, içine girip yaşayarak tadanlar, insanı Kur'an ve Sünnet dairesinde terbiye eden ve ilahî edeple süsleyen bir okul olarak tanıtıyorlar.

Bu konuda kime kulak verilmelidir. Yolunca gidene ve bilene mi, hiç tatmadığı şeyi inkâr edene mi?

Tasavvufu değerlendirirken yapılan temel yanlışlardan biri, ehil kaynaklara başvurmamak... Oysa, özellikle dini konularda ehil kaynaklara başvurmak şarttır. Ayrıca dini anlamak için başvuru alan kişinin ehil olmanın yanında, ârif ve zikir ehli olması da gerekiyor.

Allah Teâlâ, "Sabah akşam Rabbinizin rızasını isteyerek ona yalvaran kimselerden ayrılma ve onlardan gözünü ayırma. Kalbini zikrimizden gafil kıldığımız kimseye de tabi olma" (Kehf/28) buyuruyor. Ayrıca "Bilmiyorsanız zikir ehline sorun" (Nahl/43) ayeti diğer ilahî emirler gibi tasavvufu öğrenme konusunda da izlenecek yolu belirlemiş oluyor.

Dolayısıyla, tasavvufu anlamanın yolu, ilim ve zikir ehli kişilere başvurmaktır.

Özellikle İslâmî yaşantısı ve takvasıyla temayüz etmemiş kişiler, hele de Müslümanların gücünü zayıflatmak için İslâm üzerine araştırma yapan gayri müslimler (Oryantalistler) dini öğrenme noktasında asla referans olamazlar.

Tasavvuf deyince Ehl-i Sünnet ve'l-cemaat çizgisinde giden bir terbiye yolunun anlaşılması gerekiyor. Bu tezkiyenin başındaki "takva imamı" ve ona Allah için tabi olan "sûfi cemaati" de bu kapsamda mütalaa edilmelidir. Hemen şunu ekleyelim ki psikiyatristlerin alanına giren mistik hezeyanlar, kendisi terbiyeye muhtaç olan sahte şeyhler ve tasavvufun adını kullanarak

Kur'an ve Sünnet'e aykırı yapılan yanlışlıklar ölçü olamaz ve asla savunulamaz.

Asıl hedefi takva olan tasavvuf, her zaman geçerli ve herkes için gereklidir. "Bizim mesleğimizin tek hedefi hakiki imanı elde etmek ve rıza makamı için gerekli olan ihlası tahsildir. Ulaşmak istediğimiz en son mertebe, halis kulluk mertebesidir. Bunu bize te'min edecek tek yolumuz da Kur'an-ı Hâkim'in ve Sünnet-i Seniyye'nin emirlerine harfiyen uymaktır." diyen bir müceddid arifin, İmam Rabbâni'nin (k.s.) başını çektiği tasavvuf terbiyesi için; "bunun bu zamanda gereği yoktur, geçerliliği kalmamıştır." denilebilir mi?

Elbette denilemez. Ancak, şu söylenebilir: "Anlatıldığı gibi bir tasavvuf ve İmam Rabbâni gibi bir mürşid bu devirde var mıdır? Kendisini tasavvuf ehli olarak tanıtip bir sürü sakıncalı işlere bulaşanlara ne demelidir?"

Bu şikâyetinde haklılık payı vardır. Aynı kanaati, bütün ilim dalları için söylemek de mümkündür. Ancak, Hz. Rasûlullah'ın (a.s.) müjdesine göre, bu ümmetin içinden bir grup insan -Allah'ın izniyle- kıyâmete kadar hak üzere gitmeye, dini hakkıyla temsil ve tatbik etmeye muvaffak olacaklardır. "O Kur'an'ı biz indirdik, hiç şüphesiz (kıyamete kadar) onu muhafaza edecek de biziz." (Hicr/9) ayetinin verdiği garanti muhakkak tahakkuk edecektir. Yani her devirde bu dinin gerçek temsilcileri bulunacaktır.

Evet, bugün Müslümanlar dine ancak dilleriyle sahip çıkmaktadırlar. Kâmil mürşidler ve rabbâni âlimler hak yolunda yalnız gitmektedirler. Onların tek dertleri, yanlarında gerçek hak yolcularını bulamamaktır. Bu dert çok önceleri başlamıştır. Hicrî üçüncü asırda yaşayan ve tasavvuf kollarının piri sayılan Cüneyd el-Bağdadî (k.s.): "Hakikat ilmi sergisini topladı, iş lafa kaldı. Biz tasavvufun ancak kıyısından köşesinden bahsedebiliyoruz!" diyerek bu işin ehlini bulamamanın üzüntüsünü dile getirmiştir.

İmam Şa'rânî (k.s.) de aynı dertten muzdariptir. Der ki: "Allah'a hamdolsun, ben yetmiş civarında mürşide yetiştim; ancak hepsi de Allah yolunda hoşlarına gidecek gerçek bir müridi bulamamanın sıkıntısıyla vefat edip gittiler."

Tasavvuf, yüksek seviyede takvâyı tahsil için kurulmuş bir terbiye okuludur. Ancak,

günümüzdeki insanların birinci derdi takvâ noksanlığı değil, iman eksikliğidir. İmansız din başlamaz ki, takvâ tahsil edilsin. Onun için kâmil mürşidler, bugün işe iman noktasından başlamaktadırlar ve imandan sonra, namazı muhafaza ettirmeye, büyük günahlardan el çektirmeye, adım adım diğer farzları yerine getirtmeye ve özellikle Allah Teâlâ'yı zikrettirmeye çalışmaktadırlar. Muhammedî sevgiyle herkese kucak açan veliler, bu yolla nice dinsiz ve ibâdetsiz insanları dine ısındırmışlar ve kulluğa başlatmışlardır.

Bir şeyin tamamı elde edilemiyorsa, hepsini de elden bırakmamalıdır.

Dinimiz, takvâyâ ulaşma ve kemâle erme yolu olarak en güzel gidişâtın, Allah için cemaat olmak ve böylece birbirini tamamlamak olduğunu belirtmiş; kurtuluş için sâlihler tâbi olmamızı emretmiştir.

“Takvâyâ ve iyiliğe ulaşmak için birbirinizle yardımlaşın.” (Mâide/2)

“Hep beraber Allah'ın ipine sarılın, dağılıp parçalanmayın.” (Âl-i İmran/103)

“Ey mü'minler! Hep beraber Allah'a tevbe edin ki kurtuluşa eresiniz.” (Nûr/31) âyetleri bizden, hak yolunda birlik içinde olmamızı istemektedir.

Takvâda imam ve örnek yapılan bir ârifin nezâretinde cemaat halinde İslâm'ı yaşamanın, büyük bir fazileti, hiç bitmeyen bir bereketi vardır. Bu yol olarak en selâmetlidir. Çünkü yolu bilenle giden kimse menziline hem tez, hem kolay, hem de tehlikelerden emin olarak ulaşır.<sup>2</sup>

### **Tarikatın Temeli**

Tasavvuf manevi bir terbiye metodudur. Tarikatlar da bu metodun uygulandığı ve sistemleştiği okullardır. Bu terbiye metodu ancak bir mürşid-i kamil rehberliğinde uygulanır. Onlar Allah dostlarıdır. Allah dostları ile yol gidenler ne Kur'an'dan ne de Sünnet'ten ayrılırlar.

---

<sup>2</sup> Dilaver Selvi, Semerkand Dergisi, Ocak 1999.

Allah dostları şeriat ve sünnete bağlılık konusunda çok özen göstermişlerdir. Bağlılarından âlimlere bile kendilerinin hataları veya eksikleri konusunda uyarılmalarını istemişlerdir.

Gavs Bilvanisi (k.s) bir sohbetlerinde şöyle buyurmuştur: "Şah-ı Hazne'nin ilk halifesi molla İbrahim'in henüz yeni halifelik aldığı sıralardı. Bir gün Şah-ı Hazne bana; "İbriği al, benimle gel!" diye emretti. Hemen ibriği alıp arkası sıra gittim. Köyden çıktık, biraz uzaklaştık. Bana, "İbriği yere bırak", diye emretti. Hemen ibriği bıraktım. Taharet alacağını zannettiğim için, arkamı döndüm ve beklemeye başladım.

Birden Şah-ı Hazne sessizce gelip arkadan beni kucakladı, her iki kolumu da sıkıca tuttu. Şöyle dedi: "Benim soracaklarıma doğru cevap vereceğine vallahi ve billahi ve tallahi diye yemin et!" dedi. Cevap verdim. "Soracağınız şeyler eğer bildiğim şeylerden ise, vallahi ve billahi ve tallahi doğru cevap vereceğim" dedim.

Bana dönerek "Sen Şeriat âlimisin, söyle bana bakayım. Bende Şeriata muhalif, münaflık (hâşâ) alâmeti, Allah'ın emirlerine aykırı ne gibi hareketler görüyorsun. Yemin ettin, söylemek mecburiyetindesin. Söyle bana bileyim." dedi.

Onun bu sözleri karşısında gözlerim yaşardı, boğazıma hıçkırık doldu. Tekrar yemin ettim. Vallahi de billahi de tallahi de, sende zerre-i miskal kadar, şeriata uymayan bir hareket görmedim. Şeriata aykırı bir şeyin senden sadır olduğuna şahit olmadım. Hatta sende mekruhattan hilaful evlâ (en iyinin dışında) şeylerden bile görmedim. Benden aldığı bu cevap üzerine beni bıraktı ve Allah'a hamd-ü senalar etti.

Seyyid Muhammed Râşid (k.s) hazretleri, ümmet-i Muhammed'e defalarca şöyle buyurdu: "Biz, Muhammed'in (s.a.v) sünnetini yaşıyoruz. Bende, Kur'an ve Sünnet'e muhalif bir hal görür de söylemezseniz mahşerde sizden davacı olurum!"

Gavs-ı Sâni hazretleri (k.s) şöyle anlattı:

"Ben bu göreve gelince, bir rüya gördüm. Rüyamda, başımın üzerinde bir taht yapılıyordu. Tahtı yapanlara, 'Bunu kim için yapıyorsunuz?' diye sordum. 'Hz. Resûlullah (s.a.v) için yapıyoruz, o gelip oturacak' dediler. Ben, 'Ne kadar oturacak?' diye sordum. Bana, 'Bu kapıda sünnet-i seniyyeye uyulduğu sürece, Hz. Peygamber orada oturacak' denildi. Biz de bütün

gücümüzle sünnet-i seniyyeye uyarak Resûlullah Efendimiz'in (s.a.v) devamlı başımız üstünde oturmasına çalışacağız inşallah.”

### **Mürşid Kimdir, Ne Yapar?**

Takva imamı olan kâmil mürşid, âlimdir. Aynı zamanda âriftir. Feraset sahibidir. Takva nuru ile yürür. İlâhi destekle yol alır. Kalbi her an Rabbine bağlıdır. İlhama mazhardır. Müşahede sahibidir. Devamlı naz ve niyaz içindedir. Allah rızasından başka bir iddiası ve davası yoktur. Halini iyi bilir. Bildiğinin hakkını verir. Bilmediklerini öğrenir. Her şeyi bilmek durumunda ve zorunda değildir. Bütün mürşidlerin fıkhıta müctehid olması gerekmez, bir hak mezhebe göre ameli kâfidir.

Kâmil mürşidler, kalbin temizlenmesi ve nefsin terbiyesi için önce ayet ve hadislerin zahir ve batın manalarına son derece önem verirler. Onların işaretlerine de dikkat ederler. Bunların yanında Sahâbe-i Kirâm'ın söz ve davranışlarıyla amel eder, onları kendilerine örnek alıp usuller belirlerler.<sup>3</sup>

Not: Konuyla ilgili olarak detaylı bilgi almak isteyenler aşağıdaki linklere bakabilir:

<http://www.kalpehli.com/tasavvuf-nedir-kamil-mursid-kimdir/>

<http://www.kalpehli.com/tasavvuf-nedir/>

<http://www.kalpehli.com/tasavvuf-nedir-sufi-kimdir/>

<http://www.kalpehli.com/tasavvuf-insanliga-ne-vaat-ediyor/>

<http://www.kalpehli.com/tasavvuf-iyi-kulluk-icindir/>

---

<sup>3</sup> Dilaver Selvi - Semerkand Dergisi, Kasım 1999.